

LATVIJAS ARHĪVI

ARHĪVU DZĪVE

PERSONĀLA DOKUMENTU VALSTS ARHĪVA LOMA CILVĒKU TIESĪBU NODROŠINĀŠANĀ

Viena no informācijas sabiedrības pazīmēm ir iespēja saņemt vajadzīgo informāciju.

Pēc neatkarības atgūšanas Latvijas Republikā sākās privatizācijas process, notika valsts un municipālo iestāžu un uzņēmumu likvidācija. Personāla dokumenti, kas gadu desmitiem tika veidoti kadru daļas par katu strādājošu cilvēku, jaunajiem īpašniekiem nebija vajadzīgi. Latvijas Republikā pastāvošā sociālā likumdošana prasa apstiprināt nostrādātos gadus, maksātos nodokļus. Gadījumā, ja personāla dokumenti netiku saglabāti, tūkstošiem cilvēku paliktu bez pensijām un pabalstiem. Latvijas valsts uzņēmās rūpes saglabāt šos dokumentus un izmantot tos savu iedzīvotāju interesēs, kā arī to cilvēku labā, kuri agrāk strādājuši Latvijā, bet tagad dzīvo citās valstīs.

1993. gadā Latvijas Republikas Saeimā pieņēma speciālu lēmumu – “Par personāla dokumentu saglabāšanu”, uzdodot šo pienākumu valsts arhīviem. Tāpēc tika izveidots jauns arhīvs – Personāla dokumentu valsts arhīvs un personāla dokumentu saglabāšanas daļas 11 zonālajos valsts arhīvos.

Rakstā, izmantojot Personāla dokumentu valsts arhīva darba rezultātus, ilustrēšu, kā arhīvs astoņu gadu laikā nodrošināja cilvēku tiesības saņemt nepieciešamo informāciju sociālo jautājumu risināšanai.

Arhīvs pieņem glabāšanā personāla dokumentus no Rīgas un Jūrmalas iestādēm. Līdz 2002. gadam arhīvā uzkrātas 1500 000 glabājamo vienību, kas izvietotas 22 000 plauktu metru un satur ziņas par personām, kas dzīvojušas un strādājušas Latvijas teritorijā no 1944. gada līdz mūsdienām.

Fizisko un juridisko personu vajadzības pēc informācijas veidojās vienlaicīgi ar valsts attīstību pa demokrātijas ceļu. Sākot darbu, arhīvam vajadzēja vienlaikus risināt divus neatliekamus uzdevumus – pieņemt dokumentus un bez kavēšanas tos izmantot. Arhīva stratēģiju veidoja četri pamatprincipi:

- 1) intensīva dokumentu komplektēšana no privatizējamām un likvidējamām valsts un municipālām iestādēm;
- 2) uzskaites–uzziņu aparāta paātrināta veidošana valsts glabāšanā pieņemtiem dokumentiem;
- 3) dokumentu izmantošana pieprasījumu izpildei;
- 4) dokumentu saglabāšanas nodrošināšana.

Personāla dokumentu valsts arhīva direktore Dace Ozoliņa 8. Starptautiskajā Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstu arhīvu konferencē Varsavā. 2002. gada 2. jūnijs.

Stratēģijas īstenošanai arhīvisti noteica darba procedūras, izstrādāja metodiku, kā ūnos termiņos pieņemt lielus dokumentu masīvus, tos sakārtot un aprakstīt pēc vienkāršotiem noteikumiem, vienlaikus nodrošinot izmantošanu. Šo problēmu risināšanā noteicošais bija procesa paātrināšana un izdevumu samazināšana.

Daudz pūļu prasīja iedzīvotāju informēšana, jo no darba atbrīvotie cilvēki nezināja dokumentu jauno atrašanās vietu. No 2000. gada Latvijas arhīviem ir mājaslapa internetā. Par uzskaites–uzziņu aparāta pamatu kļuva arhīva darbinieku izveidotais elektroniskais Tematiskais fondu rādītājs. Fondu tematiskai inventarizācijai izmanto "Latvijas Republikas Valsts statistikas komitejas vispārējās ekonomiskās darbības klasifikatoru", kas izstrādāts, par pamatu ņemot Eiropas Savienības Statistisko klasifikatoru.

Fondu rādītājs satur šādas ziņas:

- fonda numurs;
- fonda nosaukums, tā izmaiņas;
- hronoloģiskās robežas;
- glabājamo vienību skaits;
- dokumentu sastāvs aprakstā;
- īpaši interesanta vai svarīga informācija.

Sakārtojot dokumentus, arhīva darbinieki saprata, ka uzkrāta informācija ne tikai par darba stāžu un izpeļņu, kas nepieciešama pensijas saņemšanai, bet arī par strādājošo kvalifikāciju, amatiem izvirzītām prasībām, piedalīšanos sabiedrisko organizāciju darbā. Piemēram, lai pierādītu jūrieķa darba stāžu, izmanto interesantu dokumentu – kuģa ruļļus. Pētot arhīva dokumentus, izgaismojas Padomju Savienības

komunistiskās partijas politika personu atlasē vadošiem amatiem, strādājošo atlase nosūtīšanai uz vissavienības t.s. triecienceltnēm, apbalvojumu un sodu veidi strādniekiem, iestādes vēsture u.c. jautājumi. Personu lietās ir informācija par cilvēku deportācijām no Latvijas teritorijas, ko realizēja Padomju Savienības valdība 1940., 1949., 1953. gadā, par iedzīvotāju migrāciju uz Padomju Latviju no pārējās Padomju Savienības, par dzīves līmeni Latvijā 50.–80. gados, sociālistiskā dzīvesveida izpausmēm, par būtiskām pārmaiņām Latvijas Republikā pēc neatkarības atgūšanas. Interesantas ir personālo pensionāru pensijas lietas, kas satur informāciju par konkrēta cilvēka piedalīšanos 1917. gada revolūcijā Krievijā, Pilsoņu karā Krievijā, Otrajā pasaules karā, par dzīvi nacistu okupētajā Latvijā, holokaustu, par speciālistu, uzticamu komunistiskās partijas biedru no visas Padomju Savienības nosūtīšanu darbā vadošos amatos Latvijā.

Arhīvā pieņem glabāšanā arī Padomju Savienības pilsoņu norakstītās pases, slimības vēstures no likvidētām slimnīcām un poliklīnikām. Pašlaik pieņemam glabāšanā likvidēto skolu dokumentus. Dokumentu sastāvs arhīvā faktiski šobrīd ir plašaks, nekā norādīts nosaukumā.

Pieņemtos dokumentus var dalīt piecās tematiskās grupās:

- personāla dokumenti;
- personas dokumenti – pases;
- slimības vēstures;
- dokumenti par izglītības ieguvi;
- dokumenti par dzīvesvietu, pierakstu.

Izmantojot šos dokumentus, katrai grupai ir savas īpatnības. Atbilstoši likuma "Par arhīviem" 15. pantam Latvijas un ārvalstu fiziskās un juridiskās personas ir tiesīgas noteiktā kārtībā izmantot valsts arhīvu fondu dokumentus, un arhīviem ir jāizdod izziņas no visiem to rīcībā esošiem dokumentiem. Fiziskās personas galvenokārt saņem arhīva izziņas par sevi, par aizbildniecībā esošām personām un mirušiem radiniekim. Sagatavojot izziņas, arhīvam jāievēro arī "Fizisko personu datu aizsardzības likuma" prasības.

Laikā no 1944. līdz 2001. beigām arhīvs izpildīja 60 000 pieprasījumu, sagatavoja arhīva izziņas un dokumentu kopijas. Trešo daļu no pieprasījumiem sastāda pieprasījumi no citām valstīm – Krievijas, Ukrainas, Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas, Izraēlas, ASV, Kanādas, Indijas, Pakistānas. Bez ierobežojumiem arhīva dokumentus izmanto tiesībaizsardzības institūcijas. Sociālo jautājumu kārtošanai dokumentus izmanto slimnīcu, pansionātu, bāreņu, patversmu amatpersonas. Migrācijas, naturalizācijas, sociālās apdrošināšanas dienesti mūsu arhīvā pārbauda fizisko personu sniegto izziņu pareizību. Medicīnas iestādes izmanto dokumentus pētījumos par atsevišķu profesiju darba apstākļu kaitīgo ietekmi uz cilvēku veselību. Pirma reizi arhīva dokumenti izmantoti izdevumos "Medicīnas jubileju grāmata", kas ir ziņu apkopojums par medicīnas iestāžu vēsturi un izcilu ārstu jubilejām, enciklopēdijai "Rīgas aptiekas", "Latvijas jūrniecības vēsture".

Informācijas meklēšanai arhīvisti izmanto jau pieminēto lokālo Fondu rādītāju. Tuvākā nākotnē plānojam piemērot Rādītāju Vienotai arhīvu informācijas sistēmai. Tas radīs iespēju ikvienam internetā iepazīties ar arhīva fondu nosaukumiem. Rezultātā samazināsies neprofilo pieprasījumu skaits mūsu arhīvam.

Savu sākotnējo uzdevumu arhīvs ir izpildījis. Tomēr periodā, kad valsts gatavojas iestāties Eiropas Savienībā, rodas jauni uzdevumi un līdz ar tiem teorētiski jautājumi, kas jārisina ne tikai mūsu arhīvam, bet visiem Latvijas arhīvistiem kopā.

Informāciju par darba stāžu no mūsu arhīvā glabātiem dokumentiem pieprasīs vēl 15–20 gadus, tāpēc ka pensionēšies cilvēki, kuru darba stāžs sākās līdz neatkarības atjaunošanai Latvijā. No 1996. gada valstī sociālā nodokļa maksājuma uzkrājums ir uzskaitīts reģistrā par katru strādājošo. Šis fakts un turpmākās likumdošanas izmaiņas sociālajā sfērā liks arhīvistiem pārskatīt jautājumu par personāla dokumentu glabāšanas termiņiem un nepieciešamību tos komplektēt valsts arhīva glabāšanā, lai lieki netērētu valsts līdzekļus, glabājot paralēlus datus tradicionālajos informācijas nesējos un datu bāzēs, ko rada un uztur attiecīgi dienesti. Dokumentu saglabāšana valstij neizmaksā lēti, jo dokumenti glabājas pielāgotās bijušo rūpniecību un pārvaldes ēku telpās kopējā platība 7000 m². Informācija par izglītības iegūšanu ir pieprasīta. Latvijas iedzīvotāji aktīvi paaugstina izglītību ārzemēs, tāpēc nepieciešami dokumenti, kas apliecina jau iegūto izglītības līmeni. 2002. gadā sāka darboties jauni likumi – Darba likums, Komerclikums, kas uzdod arhīvistiem jautājumus – kā rīkoties ar darbavietās atstātajām darba grāmatiņām, ko pieņemt valsts glabāšanā no privātiem uzņēmumiem.

Jebkurā gadījumā problēma ir jārisina tādā veidā, lai neiznīcinātu datus un katrs cilvēks varētu īstenot savas tiesības saņemt viņam nepieciešamo informāciju par sevi, kā to garantē Satversme, t.i., Latvijas Konstitūcija, un ir noteikts starptautiskās konvencijās, kuras Latvija ir ratificējusi. Svarīgi, lai reformu procesā mēs nepazaudējām informāciju, bet to uzkrājam un sniedzam juridiskām un fiziskām personām. Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstu arhīvu 8. Starptautiskā konference, kas notika 2002. gada maija beigās un jūnija sākumā Polijā, pozitīvi novērtēja tieši mūsu arhīva darbības humāno, cilvēcisko aspektu.

Dace Ozoliņa

LATVIJAS ARHĪVISTU BIEDRĪBA PIEKTAJĀ DARBĪBAS GADĀ

Latvijas Arhīvistu biedrībai 2002. gads bija tās pastāvēšanas piektais darbības gads.

Tas neiezīmējās ar plaši organizētiem pasākumiem. Varētu teikt, ka biedrības Valde veica it kā “atbalsta” funkcijas, sekmējot ar savu pārstāvju un biedru piedališanos un klātbūtni Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas un valsts arhīvu rīkotos pasākumus: svinīgo sarīkojumu “Lai plānotu nākotni, jāizprot tagadne, lai izprastu tagadni, jāzin pagātne” par godu Latvijas valstiskuma atjaunošanas 10. gadadienai Latvijas Nacionālajā teātrī, izstāžu atklāšanas zonālajos valsts arhīvos un Latvijas Valsts vēstures arhīvā. Ar prieku karstajās jūlijā dienās Valde sveica autori Vitu Zelči ar monogrāfijas “Nezināmā: Latvijas sievietes 19. gadsimta otrajā pusē” iznākšanu, kuras izdevēja ir Latvijas Arhīvistu biedrība. Septembrī tikāmies ar Somijas arhīvistiem, kuri kuplā skaitā bija ieradušies pieredzes apmaiņas vizītē. Abpusēji sirsniņas tikšanās bija Somijas vēstniecībā, uz kugīša braucienā pa Daugavu, Siguldas arhīvā, viesiem atvadoties no Latvijas arhīvistiem. Pēc Polijas arhīvistu biedrības ielūguma Polijas IV arhīvistu kongresā Ščecinā 12. un 13. septembrī Latvijas arhīvistus pārstāvēja Felicita Raslava un Biruta Marks. Poļu biedrības prestižs sabiedrībā ir ļoti augsts.

Valdes izvirzītie pārstāvji 2001. gada nogalē tikās ar kultūras ministri Kārinu Pētersoni un valsts sekretāru Māri Gaili, lai pārrunātu jaunā Arhīva likuma koncepcijas

projekta izstrādi. Valde ir devusi vērtējumu par Arhīvu likuma koncepcijas projektu, kas bija iesniegts Ministru kabinetā apspriešanai. Inta Feldmane un Sarmīte Šāvēja Latvijas Arhīvistu biedrības vārdā iesniedza Kultūras ministrijas darba grupai savu izstrādāto Arhīvu likumprojekta koncepcijas projekta variantu.

2002. gadā izdoti "Informatīvie bīleteni" Nr. 1(32) un Nr. 2(33), bet uz Ziemassvētkiem Nr. 3(34), noformēta un publicēta biedrības darbības piecu gadu hronika, sastādīts izdevums "Latvijas Arhīvistu biedrība: 1997-2002".

Aktīvi 2002. gadā strādājušas Ventspils zonālā valsts arhīva biedres, kuras, sadarbojoties ar klubu "Autogrāfs", Ventspils zonālajā valsts arhīvā organizējušas vairākus pasākumus, par kuriem ir jūsmīgas publikācijas rajona avīzē "Ventas Balss". Pēc Dināras Ārnestas iniciatīvas arhīvā notika Latvijas vēstures skolotāju apvienības darba grupas sēdes, kurās tika demonstrēts paveiktais un iezīmētas iespējas saiknes veidošanai starp arhīvu un skolu. Skolu vajadzībām jau tapuši trīs dokumentu krājumi "X faili" par atmodas kustību novadā, par 1949. gada deportācijām, par Talsu rajonu.

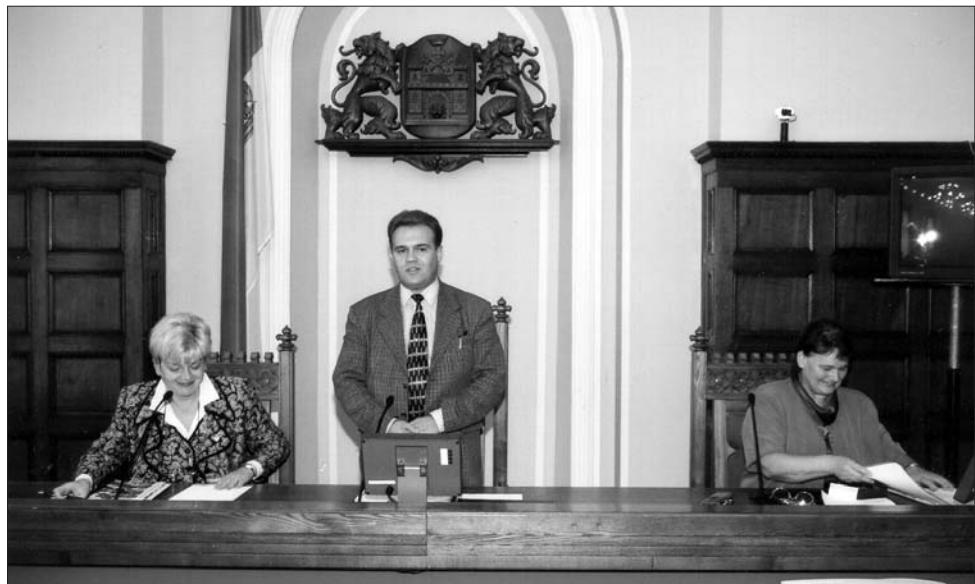
Paldies jāsaka Vidzemes reģiona zonālo valsts arhīvu biedru grupai, kura organizēja pasākumu "Dokuments – informācijas avots un mūsu darbības atspoguļojums" kā veltījumu Latvijas Arhīvistu biedrības piecu gadu jubilejai. Pasākuma veidotājas bija uzaicinājušas un godināja apzinīgākos likuma "Par arhīviem" prasību izpildītājus Valmieras, Siguldas, Cēsu, Alūksnes zonālo valsts arhīvu apkalpojamos rajonos. Šajā pasākumā kā oficiālie pārstāvji piedalījās Valsts arhīvu ģenerāldirektors Valdis Štāls, viņa vietniece Tamāra Mazure, Latvijas Arhīvistu biedrības priekšsēdētāja Felicita Raslava, Valdes sekretāre Biruta Marks. Valdes vārdā tika sniegti pateicības raksti minēto Vidzemes reģiona arhīvu biedriem par radošu darbību arhīvu dokumentu popularizēšanā, saiknes ar sabiedrību veidošanā, arhīvu interešu aizstāvību un profesijas prestiža celšanu.

Nevar nepieminēt Valdes sēdi, kura notika 16. maijā tieši biedrības dibināšanas datumā un kura bija mazliet svīnīgāka nekā parasti. Uz to bija uzaicināta žurnāla "Latvijas Arhīvi" galvenā redaktore Valda Pētersone. Valde viņai pateicās par sadarbību, īpaši – par Latvijas arhīvistu sagatavoto materiālu publicēšanu, kas ir veicinājusi viņu sabiedrisko aktivitāti, bet žurnālam devusi informāciju tieši no notikuma vietām par arhīvu rīkotajiem pasākumiem. Generāldirektors Valdis Štāls, atzinīgi vērtējot Valdes un biedru darbu daudzu sistēmas pasākumu organizēšanā un atbalstīšanā, izteica pateicību Valdei par radošu sadarbību, ieguldījumu arhīvu nozares attīstībā, pilnveidošanā, kā arī tiem biedriem, kuri veicinājuši arhīvu darbu, dokumentu popularizēšanu, cēluši arhīvistu profesionālo līmeni, profesijas prestižu sabiedrībā.

Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas zālē par godu biedrības piecgadei bija sarūpēta izstāde, lai atsauktu atmiņā biedrības veikumu pagājušajos darba gados. Varēja apskatīt visu gadu "Informatīvos bīletenus", Latvijas Arhīvistu biedrības hroniku, dokumentu apkopojumus: "Arhīvistu biedrība dokumentos: 1997–1998" – tā saukto zaļo grāmatu par biedrības dibināšanu un tās pirmajiem darbības soliem, kad sākām aktīvi iestāties par arhīvu sistēmas nesadalīšanu; trīs "sarkano grāmatu" sējumus ar dokumentiem par Latvijas arhīvu 80 gadu svīnībām, kuros ir liecības par Latvijas arhīvistu svētku sagatavošanu un to norisi, par to, ko darīja Valsts arhīvu ģenerāldirekcija, tās Rīcības komiteja, biedrības Valde, visi valsts arhīvi, lai popularizētu savu darbu sabiedrībā. Apskatei bija izlikts dokumentu apkopojums par XIV Starptautisko arhīvistu kongresu 2000. gada septembrī Spānijā, Seviljā, kurā iekļautas arī Latvijas arhīvistu delegācijas dalībnieku atmiņas, pārdomas, priekšlikumi, kas radās šī pasaules arhīvistu foruma

1. att. Latvijas Arhīvistu biedrības kopsapulces dalībnieku reģistrācija.
Priekšplānā no labās: Inese Lase un Nikolajs Rižovs.

2. att. Latvijas Arhīvistu biedrības kopsapulces prezidijs.
No labās: Felicita Raslava, Ainārs Bambals un Ilga Kreituse.

3. att. Latvijas Arhīvistu biedrības kopsapulces prezidijs darbā.
Uzstājas Valdis Štāls.

4. att. Latvijas Arhīvistu biedrības kopsapulce balsojuma brīdī.
Balsis skaita Anatolijs Ļovvs un Valts Spuriņš.

iespaidā par arhīvu lomu informāciju tehnoloģiju straujās attīstības laikmetā un sabiedrības brīvā laika aizpildīšanā, kā arī materiālu kopa "Likumam "Par arhīviem" 10 gadi", kurā ir fotomateriāli par Ģenerāldirekcijas 2000. gada 9. decembrī Vāgnera zālē rīkoto pasākumu. Tas ir stāsts par tiem cilvēkiem un amatpersonām, kuras atbalstīja arhīvu sistēmas izveidošanu, izstrādājot likumu "Par arhīviem", aizstāvēja tās pastāvēšanu, piedalījās arhīvu dokumentu atgūšanā pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas. Izstādē goda vietā bija diplomi un balvas par biedrības komandas piedalīšanos sistēmas Sporta svētkos kopš 1997. gada, grāmata "Dokumenti par Latvijas valsts starptautisko atziņu, neatkarības atjaunošanu un diplomātiskajiem sakariem", – ar līdzdalību tās izdošanā biedrība īpaši lepojas, kā arī buklets "Latvijas arhīviem – 80". Tā izdošanu ierosināja Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas biedri un 80 gadu svinību Rīcības komitejas uzdevumā sastādīja Digna Bērze.

Valdes sēdē 16. maijā nolēma 2002. gada svinīgo kopsapulci sasaukt septembrī un pēc tās rīkot biedriem saviesīgu tikšanos. Tika sastādīta Rīcības komiteja un pasapņots, cik vareni un skaisti tas tiks darīts.

Īstenībā tas notika tā: 20. septembrī plkst. 11.30 Rīgas domes sēžu zālē sākās 2001./2002. gada pārskata kopsapulce.

Atšķirībā no citām kopsapulcēm, kad visi varēja Valdi kopskatīt pie prezidija galda, Rīgas domes trīs vadības krēslos sēdēja tikai kopsapulces vadītājs Ainārs Bambals, Valdes priekšsēdētāja Felicita Raslava un viņas vietniece Ilga Kreituse, ar kuras gādību biedrība šajā nozīmīgajā pasākumā varēja izmantot Rīgas domes respektabla sēžu zāli. Kopsapulces norisi protokolēja Gita Gorbunova. Visi tika brīdināti neizmantot Rīgas domes deputātu balsošanas iekārtas. Darba kārtībā pirmām kārtām bija jaunu biedru uzņemšana un dažu biedru atskaitīšana, par ko ziņoja Valdes locekle Lidija Sējāne. Uzņēma 13 jaunus biedrus, atskaitīja 9. Kopsapulce vienbalsīgi par Latvijas Arhīvistu biedrības biedriem apstiprināja Viju Bernāni, Indru Esserti, Jāni Igauni, Ināru Klinti, Daci Lodiņu, Gunu Martušu, Guntu Mindi, Armandu Mūrnieku, Jūliju Ņečiporenko, Valtu Spuriņu, Sanitu Rožicku, Modri Šēnbergu, Vitu Zelči.

Pārskata ziņojumu nolasīja Felicita Raslava, revīzijas komisijas ziņojumu komisijas priekšsēdētāja Dace Ozoliņa. Debatēs uzstājās Ainārs Bambals, Valdis Štāls, Dainis Āzens, Ilga Kreituse.

Pārskata ziņojuma galvenās vadlīnijas bija jau iepriekš pārspriestas Valdes sēdē. Tā bija atskaite par padarīto laikā no iepriekšējās kopsapulces 2001. gada 28. jūnijā līdz 20. septembrim 2002. gadā un īss atskats biedrības darbībā piecos gados. Tika atzīts, ka Valde darbu organizējusi saskaņā ar statūtos izvirzītajiem mērķiem: veicinājusi Latvijas nacionālā arhīvu fonda veidošanu, saglabāšanu un izmantošanu, stingri iestājoties par valsts arhīvu sistēmas vienotības saglabāšanu. Valde kopējai darbībai ir apvienojuusi arhīvniecības speciālistus pirmajos biedrības darbības gados Valsts un pašvaldības iestāžu sekcijā, kuru vadīja Valdes locekle Marija Vilkuša. 2000. gadā, biedru rosināta, izveidojās Informācijas un lietvedības vadības sekcija, kuru vada Līga Dimante, bet Zonālo valsts arhīvu sadarbības sekcija savu darbību Dainas Sūngailas vadībā uzsāka Latvijas arhīvu 80. gadadadienas svinību laikā. Sekcijas ietvaros ir tapis Vidzemes reģiona metodiskais centrs, kas pašreiz teritoriālā izvietojuma un ekonomisku apsvērumu dēļ veidojas par patstāvīgu sekciju. Sekciju darbībai ir bijusi būtiska nozīme arhīvu dokumentu popularizēšanas aktivizēšanā, īpaši zonālajos valsts arhīvos un elektroniskās informācijas saglabāšanas jautājumu risināšanā.

5. att. Valda Pētersone sveic Nonnu Jermakovu par ieguldījumu
Latvijas Arhīvistu biedrības statūtu izstrādāšanā.

6. att. Restauratoru biedrība sveic Latvijas Arhīvistu biedrību jubilejā.

7. att. Latvijas Arhīvistu biedrības piektās gadadienas svētkos.

8. att. Biedrības piektās gadadienas svētku brīdis.

Lietvedības un informācijas vadības sekcija biedrībai pulcināja ministriju lietvedības un arhīvu darbiniekus un sadarbības rezultātā radies un tika atbalstīts Intas Feldmanes izstrādātais noteikumu projekts. 2002. gadā 2. aprīlī pieņemti un izdoti Ministru kabineta "Informācijas sistēmās esošo dokumentēto datu un elektronisko dokumentu arhīvēšanas noteikumi".

Debatēs tika izvirzīti būtiski svarīgi jautājumi arhīvu sistēmas un arhīvistu dzīvē un sadzīvē.

Dainis Āzens kā pozitīvo uzsvēra neformālās attiecības biedrības pasākumos un iespēju tikties Latvijas arhīvistiem, kuri strādā dažādās valsts un nevalstiskajās iestādēs, kā arī iespējas kontaktēties vismaz reizi gadā ar igauņu un lietuviešu arhīvistiem. Lai arī izskanēja kritiski vārdi par LAB, tomēr gala atzinumus bija, ka labi vien ir, ka tāda biedrība "dzīvo".

Valdis Štāls gan izteica bažas par valsts arhīvu sistēmas pastāvēšanu. Citus noteikumus diktē Valsts pārvaldes iekārtas likums. Ne vienmēr Valsts arhīvu ģenerāldirekcija var pārliecināt augstākās institūcijas, ka pārvaldes funkcijas pilda arī valsts arhīvi. Dokumentu pārvaldību negrib uzticēt arhīviem. Tomēr biedrība nedrīkst stāvēt malā, tai ir aktīvāk jāaizstāv arhīvistu intereses.

Ilga Kreituse atzīmēja, ka Latvijas arhīvistu biedrība jau piecus gadus eksistē ne tikai "uz papīra", bet arī reālajā dzīvē, kas ir apliecinājums tam, ka tā nepieciešama plašākam cilvēku lokam. Viņa uzsvēra, ka pats nozīmīgākais ir tas, ka tieši biedrības darbības rezultātā šobrīd Latvijā nav sagrauta arhīvu sistēma, vienlaikus mudinot, ka biedrībai jāveic nopietns darbs pie jaunā Arhīvu likuma izstrādes un jāpieteic sevi kā sabiedriskā organizācija vēl drošāk nekā līdz šim. Tika aizrādīts, ka nav izdevies panākt profesionālu arhīvistu sagatavošanu augstākajā līmenī. Uzstāšanos Ilga Kreituse beidza ar cerīgu vēlējumu, lai Latvijas arhīvistu biedrība nākotnē ieņemtu vēl stabilāku vietu Latvijas valstī un kļūtu par arhīvistu "cunfftes" drošu atbalstu.

Kopsapulce vienbalsīgi pieņēma lēmumu, par pamatu nemot jau 2000. gada 2. jūnijā Latvijas Arhīvistu biedrības kopsapulcē pieņemto, savulaik Tieslietu ministrijai, vēlāk Kultūras ministrijai nosūtīto dokumentu. Tajā ir teikts: "Lai nodrošinātu Latvijas nacionālā arhīva fonda saglabāšanu, panākt Latvijas valsts arhīvu vienotas sistēmas, esošo arhīvu īpašumu, finanšu bāzes un juridiskā statusa saglabāšanu."

Šāds kopsapulces lēmums rosināja Valdi sapulcēties uz sēdi jau 16. decembrī un lemt par precīzētā lēmuma nosūtīšanu augstākajām institūcijām, sākot ar Kultūras ministriju.

Visi biedri kā velti jubilejā saņēma Arhīvistu biedrības žurnāla "Latvijas Arhīvi" pielikumu "Latvijas Arhīvistu biedrība: 1997–2002", pildspalvu ar uzrakstu "Latvijas Arhīvistu biedrībai – 5", bet katram biedru grupa – Arhīvistu ētikas kodeksu, par kuru tulkojuma galigo redakciju bija parūpējusies Maija Āboltiņa, bet noformēja Centrālās mikrofotokopēšanas un dokumentu restaurācijas laboratorijas darbinieki. Izdevumu par arhīvistu biedrību piecos gados sagatavoja un materiālus apkopoja biedri, bet tas nebūtu nācis klajā bez žurnāla galvenās redaktori Valdas Pētersones un redakcijas sekretāres Vitas Zelčes atbalsta.

Latvijas Arhīvistu biedrībai nu ir sava grāmata, kas gan nepretendē uz tās darbības detalizētu analīzi piecos gados. Tie biedri, kuri atsaucās valdes aicinājumam, ir uzrakstījuši par veikto darbu sekcijās, par līdzdalību sporta spēlēs, dalījušies pārdomās, atmiņās un atziņās par biedrības pastāvēšanas lietderīgumu, izteikuši novēlējumus biedrībai turpmākajā darbā. Šis izdevums ar biedrības pasākumu

krāsaino fotokolāžu uz vāka, daudzajām fotogrāfijām no biedru personiskajiem un Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva krājumiem paliks katram piemiņai par biedrības pirmajiem pieciem darbības gadiem un paša līdzdarbību tajā. Izdevumā ne bez nodoma iekļauti biedrības statūti, jo nākamā, 2003. gada kopsapulcē jāpārvēlē Valdes sastāvs, būs iespējas izdarīt arī grozījumus biedrības statūtos. Nemot vērā, ka palielinās sabiedrisko organizāciju loma valsts pārvaldes un citu sabiedrībai nozīmīgu jautājumu risināšanā, ir nepieciešams aktivizēt, pilnveidot biedrības un Valdes darbu. Tieši biedrības vārdā arhīvistiem ir lielākas iespējas paust savas intereses un priekšlikumus kā profesionālajā jomā, tā arhīvu darbinieku interesēs.

Bet atgriežoties pie biedrības piecgades svētkiem, nevaram nepakavēties pie brīnišķīgajiem, jautrajiem mirkliem Latvijas Arhīvistu biedrības kopsapulces dalībnieku tikšanās stundās Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas zālītē pie bagātīgā zviedru galda, jauko sadziedāšanos, fotogrāfēšanos un pat danci ap galdu arhīvistu iemīloto mākslinieku Jāņa Skaņa un Andra Daņiļenko vadībā. Mūs pagodināja ar apsveikumu Restauratoru biedrība, mēs dāvājām tai savu piecgades izdevumu. Bet Latvijas Valsts vēstures arhīvs pateicās Nonnai Jermakovai par ieguldījumu biedrības statūtu izstrādāšanā un to aizstāvēšanā vētrainajā biedrības dibināšanas sapulcē 1997. gada 16. maijā. Visi varēja nogaršot pa sārtam ābolam, ko dāvināja arhīvu ģenerāldirektors, priecāties par piecgades tortes gardumu un uzdziedāt biedrībai: "Lai dzīvo sveiks!"

Par saviesīgo tikšanos visu biedru paldies tās organizatoriem Gunāra Mediņa vadībā un arī viņa izvēlētajai firmai.

Valdi iepriecinājušas saņemtās pateicības no Cēsu un Valmieras biedriem. "Piecājamies par sirsnīgo atmosfēru un kopības sajūtu visa vakara garumā. Būsim izturīgi, vienoti, stiprinot arhīvistu saimi milžu cīņās arī pēc Saeimas vēlēšanām! Lai spēks un radošas idejas turpmākajā darbā!" – tā raksta valmierieši.

Ar pozitīvām emocijām Latvijas Arhīvistu biedrība un tās Valde uzsākusi savu sesto darbības gadu.

Biruta Marks

KULTŪRKAPITĀLA FONDA PALĪDZĪBA LATVIJAS VALSTS ARHĪVA FONDU PAPILDINĀŠANAI

2002. gada septembrī ar Kultūrkapitāla fonda finansiālo atbalstu Latvijas Valsts arhīvam radās iespēja bagātināt savus fondus ar ļoti vērtīgiem papildinājumiem – agrīniem Kārlīm Brencēna zīmējumiem, Artura Lapiņa dekorāciju metiem un kostīmu skicēm, kā arī grafiķa Jāņa Plēpja arhīvu.

Vitrāžistam un gleznotājam Kārlim Brencēnam (1879–1951) ir ierādāma nozīmīga vieta Latvijas, un ne tikai tās – arī Krievijas, mākslā. 1903. gadā viņš ar izcilību beidza barona Štiglica tehniskās zīmēšanas skolu Pēterburgā, iegūdamas tiesības papildināties ārzemēs. K. Brencēns devās uz Parīzi un no 1904. līdz 1907. gadam apguva vitrāžas mākslu F. Godēna stikla gleznošanas darbnīcā. Atgriezies Pēterburgā,